



13 жовтня 2004 року, №135

**Президенту
Соціологічної асоціації України
М.О.Шульзі**

Шановний Миколо Олександровичу!

Отримав від Вас копію листа пана І.Кучеріва.

Цікавий, маю сказати, документ. Начебто і непогані пропозиції викладені, і важливі проблеми позначені. Але виникає багато запитань: а чого це зараз? а чого так терміново? а чого це пан Кучерів так терміново згадав про те, що його має оцінити соціологічна спільнота? а як це можна за кілька днів зробити аудит по такій великій кількості роботи? а як це можна зробити аудит по прес-релізам, які так люб'язно пропонує надати пан Кучерів? і, нарешті що будуть робити в Україні за два тижні до виборів „міжнародні експерти в якості спостерігачів/аудиторів електоральних опитувань в Україні” (невже „нет пророка в своем отечестве”)?

І всі ці запитання риторичні, тому що відповіді лежать на поверхні.

Нажаль, у цій виборчій кампанії українські соціологи, в тому числі і з провідних соціологічних служб, в тому числі і тих, хто працював з фондом „Демократичні ініціативи”, в окремих моментах опинилися не на висоті. Достатньо згадати мукачевський екзит-пол з його неочікувано високим рівнем похибки, про що не була поінформована українська спільнота, а також останні дані електоральних опитувань, коли одні і ті ж фірми в один і той же час давали різні результати для різних замовників. А також дослідження „роулінг”, методологія та технологія реалізації якого не була прозоро представлена в суспільстві.

Чи потрібно, щоб українські соціологи розібралися в цій ситуації, провели взаємні перевірки? Однозначно, так! Але це треба робити глибоко, послідовно та якісно. Проте є всі підстави думати, що пан Кучерів хоче втягнути нас у політичні ігри і отримати індульгенцію від САУ перед проведення екзит-полу. Адже він так і пише „це особливо важливо у зв'язку з нашими планами провести опитування екзит-пол у день виборів Президента України”. Я не вважаю, що САУ має взяти на себе відповідальність за якість роботи фонду „Демократичні ініціативи”. Але було б добре, щоб САУ після завершення виборчої кампанії домовилась з соціологічними фірмами, які займаються електоральними опитуваннями, про можливість проведення взаємних перевірок/аудиту та організувала дискусії з цього приводу.

Хочу звернути увагу, що для такого поглибленого аналізу потрібен і час, і кошти, і кваліфіковані науковці, і хоча б часткова перевірка персоналу, який організовував та проводив польовий етап, і результати валідації, якщо така здійснювалася по кожному опитуванню, і розрахунки вибіркової сукупності, і звіти про реалізацію вибіркової сукупності і багато ще чого. Загалом, це занадто серйозна

робота, про що, мабуть, не здогадується пан Кучерів, пропонуючи обмежитись масивом даних, опитувальником та прес-релізом (нечувана щедрість). А тому є всі підстави погодитись з ідеєю верифікації отримуваних даних, але підійти до цього зважено, послідовно, не поспішаючи.

Також ми маємо заперечити пану Кучеріву стосовно його думки про те, що „такий контроль забезпечить більшу прозорість проведення опитувань, збільшить їхню надійність...”. Нажаль, ні. Пан Кучерів має полишити в стороні політичну риторичку та зрозуміти, що проведення аудиту не надасть САУ можливостей для контролю та прозорості. Це мають забезпечувати тільки самі соціологічні фірми, які проводять опитування, в тому числі і фонд „Демократичні ініціативи”. Така позиція пана Кучеріва ще раз дає підстави думати, що його звернення має політичний підтекст, а не є турботою про професійний рівень діяльності українських соціологів. А це призводить до висновку, що САУ має бути вкрай обережною при видачі певних оцінок.

Загалом, мені здається, що сьогодні нам потрібна серйозна розмова про стан та розвиток соціології політики в Україні (тут ми маємо всі підстави розраховувати на підтримку дослідницького комітету Юрія Івановича Яковенка „Соціологія політики), треба подискутувати в широкому загальному соціологів про поняття „електоральні дослідження”, „пост-електоральні дослідження” „опитування в день виборів”, „електоральні орієнтації та електоральна поведінка”, їх співвідношення та взаємний вплив, використання електоральних опитувань в політичних технологіях.

Нам, тобто правлінню САУ, треба визначитись ще з одного питання. Чи є фонд „Демократичні ініціативи” „соціологічною фірмою” чи аналітичним центром? Адже всім відомо, що основна робота по організації та проведенню соціологічних опитувань, а саме розрахунки вибірки, польові етапи, кодування-введення даних, підготовка масивів для аналізу масових досліджень і опитування в день виборів проводять відомі соціологічні організації, які акредитовані в САУ. Чи не варто звернути увагу пана Кучеріва, що в такому випадку фонд „Демократичні ініціативи” виглядає як посередник, уточнимо – як „грошовий кошик”, який перш за все фінансує проведення соціологічних опитувань, але не є їх виконавцем (в той же час віддамо належне єдиному аналітику-соціологу у фонді пані Бекешкіній).

До речі, пан Кучерів так спішить зробити українську соціологічну спільноту своїм адвокатом, що навіть в листі на Вашу адресу плутає Вашу посаду (не голова, а президент) та адресата (чомусь він пише, що звертається до інституту соціології НАНУ, а не до САУ). Згадаємо російську приказку „Поспешись – людей насмешись”. Дійсно, смішно,... і трошки сумно.

З повагою,

**Олександр Яременко,
віце-президент Соціологічної асоціації
України, голова правління
Українського інституту соціальних досліджень**